

1. גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע
2. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
3. רופאים לזכויות אדם - ישראל
4. האגודה לזכויות האזרח בישראל
5. עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל

ע"י ב"כ עוה"ד אסנת כהן ליפשיץ (מ.ר. 52260);
מוריה פרידמן שריר; סיגי בן ארי
מעמותת "גישה - מרכז לשמירה על הזכות לנוע"
רח' הארבעה 10, תל אביב
טלפון: 03-62441120; פקס: 03-6244130
דוא"ל: info@gisha.org

העותרים

- נ ג ד -

מענה

1. ממשלת ישראל
2. ראש הממשלה
3. שר הביטחון
4. מתאם פעולות הממשלה בשטחים

ע"י מחלקת בג"צים, פרקליטות המדינה
רחוב צלאח א-דין 29, ירושלים
טלפון: 02-6466590; פקס: 02-6466655

המשיבים

עיקרי טיעון מטעם העותרים

לקראת הדיון הקבוע ביום 14.7.2024, העותרים מתכבדים להגיש עיקרי טיעון מטעמם כדלקמן:

1. לקראת הדיון בעתירה מתכבדים העותרים להגיש את עיקרי טענותיהם. טענות העותרים נפרסו בהרחבה בכתב העתירה מיום 18.3.2024, בתגובות ובהודעות מעדכנות מיום 19.4.2024, מיום 3.5.2024, מיום 13.5.2024, מיום 30.5.2024, מיום 10.6.2024, ועל כן העותרים לא ישובו עליהן ויבקשו לראות בכתבי טענות אלה חלק בלתי נפרד מעיקרי הטיעון. במסגרת מסמך זה יתייחסו העותרים לעובדות העדכניות וכן למספר היבטים שעלו בכתב התשובה מטעם המשיבים. יצוין כי העותרים העבירו לב"כ המשיבים בקשה לפרטים נוספים אשר מסר לח"מ שנדרש להם זמן נוסף על מנת להשיב לה.
2. בחלק הראשון של המסמך, יתייחסו לגדר המחלוקת עם המשיבים. לאחר מכן יתייחסו לתשתית העובדתית העדכנית ליום כתיבת המסמך. בחלק האחרון, יתייחסו לטענות המשפטיות וישלימו את הטיעון המשפטי באשר לתחולה מלאה של דיני הכיבוש על כל רצועת עזה והחובות הפוזיטיביות לספק את הצרכים ההומניטאריים של האוכלוסיה.

לאכול את העוגה ולהשאיר אותה שלמה - על האופן שבו מתבססים המשיבים על הארגונים הבינלאומיים

3. שוב ושוב, בכתב ובעל פה, מנסים המשיבים להטיל דופי בתשתית העובדתית שמציגים העותרים. ניתן היה לצפות שלאחר שהוצא צו על תנאי, יפעלו המשיבים על מנת לתקן את הפרות חובותיהם מכוח הדין הבינלאומי. בחירתם להמשיך ולהציג את העובדות באופן חלקי ומחוץ להקשרן על מנת

לטשטש את הקטסטרופה ההומניטארית ברצועת עזה ולהתנער מאחריותם הישירה למצב זה ראויה לביקורת שיפוטית נוקבת.

4. כפי שהבהירו העותרים בעבר, הם אכן מתבססים על דוחות ופרסומים רשמיים של ארגוני הסיוע הבינלאומיים הפועלים בשטח; על מידע שנמסר ממדינות המעורבות בנעשה ברצועה; על מחקרים של גופים מקצועיים, מומחים בתחומים השונים; על תחקירים עיתונאיים פורצי דרך וכיוצא באלו. **אלו הם גורמים אובייקטיביים, שאינם צד למלחמה, המתמקדים במצוקתה ובסבלה העמוק של האוכלוסייה המוגנת ופועלים על מנת לספק את צרכיה ההומניטאריים ומשכך, הם מהווים מקורות מידע בעלי חשיבות עליונה.** החשיבות למידע שנמסר ממקורות אלו, גבוהה במיוחד, כאשר מדובר במיליוני בני אדם, עקורים מבתיהם, המתגוררים בשטח המצוי תחת שליטת המשיבים, שטח ממנו אין יוצא ואליו אין בא בלי אישור המשיבים ובאופן זה הם במידה רבה קונים שליטה על המידע שניתן להוציא ממנו.

5. ארגוני הסיוע ברצועת עזה לא יכולים לפעול ללא שיתוף פעולה של המשיבים. על מנת לספק את צרכיהן ההומניטאריים המינימליים של הילדות, הזקנות, החולות, הפצועות, הנשים ההרות, האמהות, הם חייבים לקבל את אישורם של המשיבים. ללא הסכמת המשיבים לא יוכלו לפעול בתוך הרצועה. למרות התלות החזקה, ארגונים אלו חושפים את מחדלי המשיבים באופן עקבי. הם ממשיכים לתת פומבי למידע המבקר את התנהלותה של מדינת ישראל ומצביע על הפרות הדין. אין דרך להפריז בחשיבותו של מידע זה, שאין לו תחליף, בנסיבות הנתונות. משכך, מודה מדינת ישראל שעל מנת לגבש את תמונת המצב ההומניטארית ברצועה, היא עצמה, מתבססת "בראש ובראשונה" על "ארגוני הסיוע וארגונים בין-לאומיים הפועלים בתוך הרצועה ואחראים על אספקת הסיוע ההומניטארי לאוכלוסייה האזרחית ברצועת עזה" (ס' 174א לתצהיר תשובה).

6. כפי שצינו העותרים, על אף חשיבותם העליונה של מקורות מידע אלו, הם אינם מסתפקים בהם. לעותרים יש קשר ישיר ובלתי אמצעי עם תושבים ברצועת עזה, הנמצאים באזורים שונים של הרצועה. תושבים מוגנים אלו חוששים לחייהם ולשם הגנה על ביטחונם ושלומם, העותרים לא יכולים להציג תצהירים מטעמם. נציגי העותרים עומדים בקשר ישיר ורציף גם עם בעלי תפקידים שונים בארגוני הסיוע ועם דיפלומטים ממדינות מעורבות. אלו מוסרים לעותרים מידע חשוב ועדכני "לא לפרוטוקול" מתוך חשש מתגובה נקמנית של גורמי המשיבים. העובדה כי החשש למסור מידע באופן ישיר לא מאפיין רק את תושבי הרצועה, אלא שותפים לו בעלי תפקידים מארגוני הסיוע, מלמד בראש ובראשונה על התנהלות המשיבים.

7. בנוסף, נציגים מטעם הארגונים העותרים משתתפים בקביעות בפגישות שונות של ארגוני הסיוע, כגון, מפגשים שבועיים של logistics cluster בהובלת ארגון המזון העולמי (WFP) שבו משתתפים מעל 100 אנשים מארגוני סיוע שונים ומעדכנים את הנוכחים במצב בשטח, כולל הקשיים בהעברת סיוע ותפעול האופרציה ההומניטרית בתוך הרצועה; מפגשים של advocacy working group בהובלת OCHA שמתנהלים אחת לשבועיים, שגם בהם משתתפים ארגוני סיוע שונים שמעבירים ביניהם מידע אודות המצב ההומניטרי בעזה והמכשולים בפני תפקוד ראוי של הארגונים; ועוד מפגשים אחרים בהשתתפות ארגוני סיוע הפועלים בתוך הרצועה.

8. הארגונים העותרים עומדים בקשר ישיר עם בעלי תפקידים רלוונטיים במוסדות האו"ם ובארגוני הסיוע השונים ומשוחחים איתם באופן קבוע. העותרים גם עומדים בקשר עם גורמים בתוך עזה, כגון גופים שפועלים בבתי החולים השונים, גופים מקומיים שעוקבים אחרי תפעול מערכות

אזרחיות שונות כגון מים וביוב ועוד. בנוסף, הארגונים משתתפים במפגשים פומביים אחרים בהם גופים שונים שוטחים את פועלם ואת המצב ההומניטרי בעזה. כך למשל, ביום 19.6.2024 השתתפה מנכ"לית העותרת 1 בדיון ששודר מהפרלמנט ההולנדי, בו השתתפו נציגים של הארגונים ונציג מטעם מתפ"ש. הדיון בפגישה זו מלמד שהארגונים הבינלאומיים מתייחסים לקשיים שהם חווים בתיאום הפעולה שלהם מול המשיבים בכל הקשור לאופרציה ההומניטרית בעזה וכי המשיבים מודעים לכך היטב.

9. לסיכום, לא פער כי אם תהום פרושה בין התשתית העובדתית שמוצגת על ידי המשיבים לבין זו הנשקפת מטענות העותרים. אלא שתהום זו, מבטאת את עמדתה של המדינה שהיא צד ללחימה אל מול עמדתם של ארגוני הסיוע שאינם צד ללחימה. לעמדת העותרים, אין מקור מידע טוב יותר למצבה של האוכלוסייה המוגנת ברצועת עזה מארגוני הסיוע הפועלים בשטח. ארגונים אלו, נמצאים במגע יומיומי עם האוכלוסייה בשטח כולו, מכירים היטב את צרכיה ומודעים למצוקתה ההומניטארית. הם בעלי המקצועיות והמומחיות באספקת הסיוע ואין לעבודתם תחליף. הארגונים עדים להתנהלות המשיבים בשטח. כל החלטה של המדינה, החל בהחלטה עקרונית בקבינט המדינה ועד להחלטה של אחרון החיילים בשטח, משפיעה על עבודתם ומכריעה האם יוכלו לבצע את משימות הסיוע אם לאו. משכך, מן הראוי שהמשיבים יחדלו מניסיונותיהם להטיל דופי במקורות המידע של העותרים וישקעו את כל מאמציהם במילוי חובותיהם על פי הדין.

גדר המחלוקת

10. העותרים לא טוענים כי המשיבים לא פועלים. אכן, מיום הגשת העתירה ועד היום נקטו המשיבים צעדים שונים שיש בהם כדי להשפיע על כמות הסיוע ההומניטארי לרצועת עזה. צינורות מים שהמשיבים מנעו את פעילותם, שבו לפעול. דרכים שהיו חסומות כליל להעברת סיוע בצפון הרצועה ובמרכז, נפתחו. מגבלות על שעות פתיחת המעברים ובידוק בהם, הוסרו ועוד. אם צעדים אלו ננקטו לנוכח ההליכים בבית המשפט הגבוה להג, בשל לחץ של הממשל האמריקאי, בשל עתירה זו, או מעל סיבה אחרת, אחת היא. יש בהם כדי לשפר את מצבה של האוכלוסייה האזרחית ברצועת עזה ועל כן, העותרים כלל אינם חלוקים.

11. המחלוקת בין העותרים לבין המשיבים לא מתמקדת בצעדים שהמשיבים נקטו "על מנת לאפשר ולהקל" על כניסת הסיוע ההומניטארי. המחלוקת נעוצה בצעדים שהמשיבים **לא נקטו** וכן **בפעולות שביצעה מדינת ישראל שיש בהן כדי להמיט חורבן על האוכלוסייה האזרחית ברצועת עזה ולהעמיק לאין שיעור את הפגיעה בה**.

12. בית המשפט לא יכול להכריע בהתבסס רק על הפעולות שהמשיבים בוחרים להציג בפניו ועל טענותם כי הם ממלאים אחר חובותיהם ולו כצד ללחימה. על בית המשפט לבחון את התמונה כולה כפי שהיא מתפתחת ומשתנה לאורך תקופת ההתדיינות. אכן, המשיבים נקטו פעולות שנועדו לשפר את המצב ההומניטארי, אך זו לא התמונה המלאה. במקביל הם פעלו באופן שהחמיר בצורה דרסטית את מצב האוכלוסייה האזרחית מבלי לאפשר מענה לצרכיה.

13. התמשכות הלחימה והתפרשותה על כלל שטחי הרצועה מובילה להרס עצום של תשתיות אזרחיות, מבני מגורים, כבישים, מתקנים חיוניים ועוד. בשל הלחימה המתמשכת והתנאים ההומניטאריים הקשים, העומס על המערכת הרפואית ובתי החולים הולך וגובר. צוותים רפואיים עובדים לילות כימים, בתנאים מחרידים מזה חודשים ארוכים על מנת לטפל בהמוני הפצועים והחולים. צווי

הפינוי כופים על התושבות והתושבים לעקור שוב ושוב ממקום מושבם והם נדחקים לאזורים שהצפיפות בהם בלתי אנושית ואין בהם תשתיות או שירותים בסיסיים.

14. ליצור תנאים בלתי אפשריים שיכשלו אפילו את עבודתם של ארגוני הסיוע המקצועיים והיעילים ביותר, לא עולה בקנה אחד עם "לאפשר ולהקל". התפרשות הלחימה ועקירת מאות אלפי תושבים מוגנים, פעם אחר פעם, ללא התראה מוקדמת ומבלי לאפשר לארגונים ההומניטאריים להערך, מבטיחה כי הם לא יצליחו במילוי תפקידם. הארגונים ההומניטאריים משמשים שעיר לעזאזל עבור המשיבים. מדינת ישראל לא רואה לנגד עיניה, אלא את מטרותיה הצבאיות והיא מצפה שבעוד היא תפעל להשגתן, מבלי לתת את הדעת לחובותיה כלפי האוכלוסיה המוגנת, ארגוני הסיוע יתמודדו עם ההרס והחורבן שהיא משאירה אחריה. שוב ושוב נאלצים ארגוני הסיוע לבנות מחדש את מערכי הסיוע ולהתמודד עם אתגרים עצומים: לספק שירותי רפואה, תברואה, מים ומזון להמון אדם חסר כל, שהמשיבים דוחקים לאיזורים צפופים בתנאים בלתי אנושיים.

15. ההשתלטות על מעבר רפיח גרמה נזק עצום לעבודתם של ארגוני הסיוע שעוד קודם לכן התמודדו עם מכשולים רבים שהמדינה מעמידה בפניהם. העובדה כי האוכלוסיה המוגנת מתמודדת עם מצוקה זו במשך חודשים ארוכים היא בעלת משמעות עצומה. בהעדר מקורות הכנסה, המשאבים הכלכליים של התושבים הולכים וכלים. הרוב המכריע מתבסס על סיוע הומניטארי ומתקשה לרכוש מזון בשווקים. **אין מחלוקת כי ארגוני הסיוע לא מצליחים לתת את המענה הראוי לאוכלוסיה.** לטענתם, כפי שהיא באה לידי ביטוי בין היתר, בדוחות רשמיים, הסיבה לכך היא התנהלותה של מדינת ישראל, שמערימה קשיים על עבודתם ולא מקיימת את חובותיה מכוח המשפט ההומניטארי ולו כצד ללחימה.

16. עשרות פעמים השתמשו המשיבים בתצהיר התשובה בשמות הפעולה "לאפשר ולהקל" בצורות ובהטיות שונות. זוהי אכן החובה המוטלת עליהם מכוח דיני הלחימה, אך אין מדובר במילות קסם שניתן לחזור עליהן 107 פעמים על מנת שיתקיימו במציאות. יש לפעול ליישומן בשטח באופן נחוש ויומיומי. **מדינת ישראל ממשיכה בידה האחת "לאפשר ולהקל" ובידה השניה להערים מכשולים, למנוע את עבודתם של ארגוני הסיוע ולהקשות עליהם. משכך, היא מפרה את חובותיה כצד ללחימה, בהן היא לא כופרת, ומקל וחומר את חובותיה מכוח דיני הכיבוש, מהן היא מבקשת להתנער.**

עקורים

17. האו"ם [מעריך](#) כי נכון לעכשיו, 90% מאוכלוסיית עזה עקורה בכפייה מביתה. רבים מהתושבים נעקרו יותר מפעם אחת ובין התושבים יש שנאלצו להעתיק את מקומם כעשר פעמים. ביום 10.7.2024 בשעות הבוקר, פיזר הצבא אלפי מנשרים הקוראים לפינוי כל התושבים מהעיר עזה. מדובר במאות אלפי בני אדם. זהו גל העקירה השלישי שכופה ישראל על האוכלוסיה המוגנת בצפון הרצועה בימים האחרונים.

18. רק ביום 7.7.2024, הורה הצבא לאלפי תושבים מוגנים להתפנות למערב העיר עזה.

19. למחרת, הורה להם הצבא לשוב ולעקור, עם אלפים נוספים, הפעם לדרום הרצועה "לאזור ההומניטארי" בנפת דיר אל בלח.

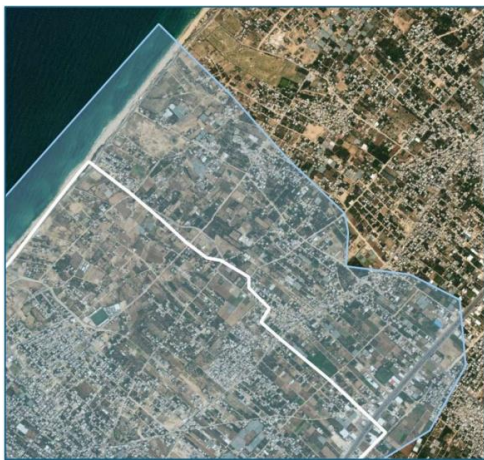
20. כידוע, בצפון רצועת עזה נשארו כשלוש-מאות אלף תושבים מוגנים לאחר שמדינת ישראל הורתה על גירוש האוכלוסייה בסמוך לתחילת המלחמה. בעת הגשת עתירה זו, היה מצבם ההומניטארי של התושבים בצפון הרצועה הקשה ביותר, אך החל מחודש אפריל חל שיפור מה במצב בצפון ובמקביל, חלה התדרדרות קשה במצב במחוזות המרכז והדרום. עתה נדרשים התושבים לעזוב.

21. שבוע קודם לכן, ביום 1.7.2024 הורה הצבא על פינוי מיידי רחב היקף של כ-250 אלף בני אדם, ממזרח נפת ח'אן יונס ונפת רפיח מערבה, ל"אזור ההומניטארי" באל-מוואסי.

22. בשטח העצום, ממנו נאלצו התושבים להתפנות היו שירותים חיוניים, בהם 92 בתי ספר, 4 מוקדים רפואיים, 2 מרכזי רפואה ראשונית, 14 מטבחים המספקים מזון חם לעקורים, מטמנת אשפה מרכזית, מתקן אחד לטיהור שפכים ובית חולים אחד. השטח אליו נעקרו התושבים בכפייה סובל מצפיפות יתר, אין בו שירותים בסיסיים, תשתית חיונית, חומרים לבניית מחסות או מרחב שיוכל לקלוט את זרם העקורים החדשים.

23. יובהר כי על אף שמדינת ישראל דוחקת לאיזור ההומניטארי קרוב לשני מיליון בני אדם וכי שהות באיזור זו אמורה להציל את חייהם, לא ניתן להבין מהם גבולות האזור. תיחום גיאוגרפי המגלם את ההבדל בין חיים למוות זוכה ליחס של זלזול וקלות ראש בקרב המשיבים. ביום 7.10.2024 פורסם באתר Harvard Data Repository [ניתוח](#) של פרופ' יעקב גארב, שחושף כי קיים פער גיאוגרפי משמעותי בין שני שרטוטים של הצבא של האזור בעזה שהצבא הגדיר כהומניטרי. הראשון פורסם על ידי מתפ"ש ביום 1.7.2024 והשני הופיע בתשובת המדינה מיום 28.6.2024. לא רק ששני השרטוטים הללו אינם זהים, אלא הם מעלים ספקות וחששות בנוגע לתשתית שישראל משתמשת בה על מנת ולהכווין את האוכלוסייה לאזורים שהיא מגדירה כבטוחים, דבר שעלול לעלות בחיי אדם.

24. לדברי פרופ' גארב "בגלל הקשיים הללו, אפילו מומחה גיאומטרי-מרחבי עם חומרה ותוכנות מתאימות – יתקשה לפענח מהו שטחו המדויק של האזור ההומניטרי וליישב את ההבדלים הבולטים בין שתי הגרסאות שהונפקו", קל וחומר כאשר מדובר באוכלוסייה עקורה, הנמצאת במנוסה הישרדותית, ללא חיבור עקבי לרשת סלולרית.

25. לא רק מיקומם המדויק של האזורים ההומניטאריים מעורר קושי, אלא גם התנאים הבלתי אנושיים למגורים בהם. ביום 8.7.2024 פורסם כי משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים וארגונים שותפים בחנו את הצרכים ההומניטאריים במחנות שאליהם הגיעו עשרות אלפי העקורים החדשים ומצאו כי צרכיהם קריטיים. פקודות עקירה חדשות פוגעות בעיקר בתושבים שכבר נעקרו פעמים רבות. הם נאלצים לבנות את חייהם מחדש שוב ושוב, בלי חפציהם, במקום שאינו בטוח ושבנו אין להם נגישות לשירותים בסיסיים. כך למשל, ב-4 ביולי ביקרו גורמי סיוע אצל עקורים שעברו לאחרונה לדיר אל-בלח ולח'אן יונס, מאזורים במזרח נפת ח'אן יונס ששלושה ימים קודם לכן הוחלה עליהם פקודת פינוי. בשני אתרים שבהם שוהים יותר מ-10,000 עקורים, מצאו ארגוני הסיוע כי קיים מחסור חמור ומתמשך במים בטוחים לשתייה ודיווחו כי התושבים ובעיקר ילדים ממתנינים מדי יום, שעות ארוכות, בתורים למים. גורמי הסיוע דיווחו כי גם בצפון עזה יש מחסור אקוטי במקומות מחסה שיקלטו את כ-80 אלף העקורים שהגיעו לאזור ממזרח העיר עזה בעקבות

פקודות הפינוי. עקורים רבים ישנים בין ערמות פסולת מוצקה ועיי חורבות, ללא מזרנים או די בגדים, וחלקם ביקשו לעצמם קורת גג במתקני או"ם ובנייני מגורים הרוסים בחלקם.

26. תמונת מצב קשה עולה גם מההערכות קודמות. כך למשל, ביום 19.6.2024 ערכו ארגוני סיוע הערכה של הצרכים ההומניטאריים הדחופים במחנה הפליטים ג'באליה שבצפון עזה, לאחר הנסיגה של הכוחות הישראליים ביום 30.5.2024. ההערכה התקיימה בשלושה אתרים, (אחד מהם הוא בית חולים שאינו מתפקד, השני, בית ספר של אונר"א המשמש אתר מחסה חירום ולגבי השלישי לא נמסרו פרטים), שבהם שוהים בסך הכול 17,600 בני אדם והעלתה ממצאים מדאיגים: קיים מחסור קריטי במים בטוחים לשתיה לאחר שהמתקפה הצבאית פגעה קשות באספקת המים למחנה, ורק חלק קטן מבארות המים עדיין מתפקד. תנאי התברואה מחרידים; הביוב עולה על גדותיו ונוזל ליד אזורים המשמשים לשינה; פסולת מוצקה מצטברת; אין בנמצא חומרי ניקיון זמינים; נצפתה עלייה במספר החולים בדלקת כבד נגיפית A, מחלות עור, במיוחד בקרב ילדים, ומחלות בדרכי הנשימה, ואלה מחריפות בהיעדר מתקנים רפואיים ואספקה רפואית מספקת.

27. באשר לאספקת המזון, הבחינה מלמדת, כי הסיוע אינו מספיק ותושבים נאלצים להסתמך על לחם ושימורי מזון כשאלה זמינים להם. מחסור חמור בירקות ופירות טריים ובמקורות לחלבון, כגון בשר וחלב, תורם לבעיות בריאותיות, לרבות אנמיה בקרב ילדים, בשל מחסור בברזל. בשלושת האתרים שנבדקו לא נעשו בדיקות סקר לאיתור תת-תזונה, ובשבוועיים שקדמו להערכה לא סופקה בהם תוספת תזונה לקבוצות בסיכון.

28. עוד נמצא כי אוכלוסיות פגיעות סובלות במיוחד, בהעדר גישה לשירותים חיוניים. לילדים בגיל בית הספר אין שום גישה לחינוך והם חשופים לסיכונים חמורים. פגיעים במיוחד הם עשרות ילדים שאינם מלווים על ידי בני משפחה או שהופרדו מהוריהם. לארגוני הסיוע הגיעו דיווחים על התעללות, עבודת ילדים והידרדרות בריאות הנפש בקרב התושבים. אלפים מהתושבים נאלצים לחיות במבנים שנגרם להם נזק כבד ולכן אינם בטיחותיים. באתרים שנבחנו קיימות הריסות החוסמות מתן סיוע וגישה של ספקי שירותי חירום, והשכיחות של נפלי תחמושת ממשיכה להוות סיכון משמעותי ברחבי ג'באליה. בנוסף, נמצא כי אפשרות להשתמש באמצעי תקשורת לוקה בחסר ופוגע ביכולתם של בני אדם לבקש סיוע.

29. בדיווח של OCHA מיום 8.7.24 נמסר כי בשל מחסור בדלק והתמשכות התקיפות הצבאיות, רק שלוש מתוך 18 המאפיות הפועלות בתמיכת ארגונים הומניטאריים ברחבי עזה עדיין כשירות לפעולה כולן בנפת דיר אל-בלח. תשע מאפיות בסך הכול – ארבע בדיר אל-בלח, שלוש בעיר עזה ושתיים בנפת צפון עזה – הפועלות בתפוקה חלקית, נאלצו כעת להשבית כליל את פעולתן בשל חוסר בדלק. ביום 7.7.2024 חדלה גם המאפיה הגדולה ביותר ברצועה לתפקד, לאחר שכוחות ישראליים נתנו פקודת פינוי נגד שלושה אזורים בעיר עזה; עקב כך, המספר הכולל של מאפיות שהושבתו הגיע לשש, כאשר חמש המאפיות הנתרות שהושבתו נמצאות ברפיח.

30. בהיעדר גז בישול והזרמה יציבה של אספקת מזון, גם המטבחים הקהילתיים מתקשים לפעול, כך שמספר הארוחות המבושלות המוכנות כעת ברחבי עזה פחת; נכון לסוף יוני חולקו מדי יום למשפחות ברחבי הרצועה כ-600 אלף ארוחות שבושלו ב-190 מטבחים, לעומת יותר מ-700 אלף ארוחות במחצית הראשונה של יוני.

הקשיים שמערימה ישראל על מפעל הסיוע ההומניטארי

31. ביום 4.7.2024 מר אנדראה דה דומינקו, מנהל OCHA OPT [קיים](#) מסיבת עיתונאים במהלכה התייחס למצב ההומניטארי ברצועת עזה. דבריו המפורטים מצולמים וכוללים גם שאלות ותשובות. על אף שמדובר שטרטון שאורכו למעלה משעה, העותרים סבורים שהצפיה בו מספקת מידע רב והוא עשוי לתת מענה לטענות רבות של המשיבים על אודות אופי שיתוף הפעולה בינם לבין הארגונים.

32. לדבריו, התושבים המוגנים ברצועה מצטווים לעקור פעם אחר פעם למקומות בהם אין שירותים בסיסיים ושארגוני הסיוע לא יכולים להעניק בהם תמיכה, משל היו פיונים על לוח משחק. הוא הדגיש כי ארגוני הסיוע ההומניטארי נדרשים גם הם להעביר את בסיס הפעילות שלהם ולהתפנות מקום למקום בכל פעם שהמתקפה הצבאית משנה את יעדיה. כך למשל, הוא מתאר, שאכן מתנהל שיח רב גורמים עם המשיבים במטרה לאפשר חלוקה של הסיוע ברחבי הרצועה. אלא שלדבריו, צווי הפינוי ההמוניים שהוציאה ישראל ביום 1.7.2024, הורידו לטמיון את העבודה שנעשתה עד למועד זה. פעם נוספת, הארגונים ההומניטאריים נאלצים להתחיל מחדש מאפס, בעוד העקורים "החדשים" נדרשים להתמקם מחדש ולהבין איפה ימצאו מים, מזון ושירותים רפואיים.

33. דה דומינקו הסביר שבשל העובדה שהמצב נמשך זמן רב, המצוקה מעמיקה והצרכים ההומניטאריים מתרחבים באופן שגורם לארגוני הסיוע להאבק על מנת להענות לצרכים: "אנחנו נמצאים בשטח על מנת להמשיך בפעילות ולספק את הצרכים, אבל עבורנו מדובר במאבק יומיומי... עלינו לעשות מאמצים עצומים על מנת להמשיך לספק חבל הצלה באמצעות השירותים שלנו". אחת מהדוגמאות מאירות העיניים שמתאר דה דומינקו נוגעת לבית החולים האירופאי. הוא מסביר כי עם הוצאת צווי הפינוי בראשון ליוני, החל צוות בית החולים האירופאי לפנות את בית החולים בבהילות ולהעביר את החולים והציוד בסיוע של הארגונים. לדבריו, רק לאחר שבית החולים כבר פונה, הודיעה ישראל כי פקודת הפינוי לא כוללת את בית החולים. אלא שלא רק שההודעה הגיעה מאוחר מידי אלא שהיא משקפת חוסר הבנה עמוק של המוסדות הרפואיים והאוכלוסיה האזרחית. ניסיון העבר, לימד כי בתי החולים יספגו פגיעה קשה וכי הצוותים והחולים אינם בטוחים באיזור אותו תוקפת ישראל. פינוי בית החולים יוצר נזק רב וכדוגמה מציין דה דומינקו כי בבית החולים היה מכשיר CT, היחיד שפועל בכל האזור.

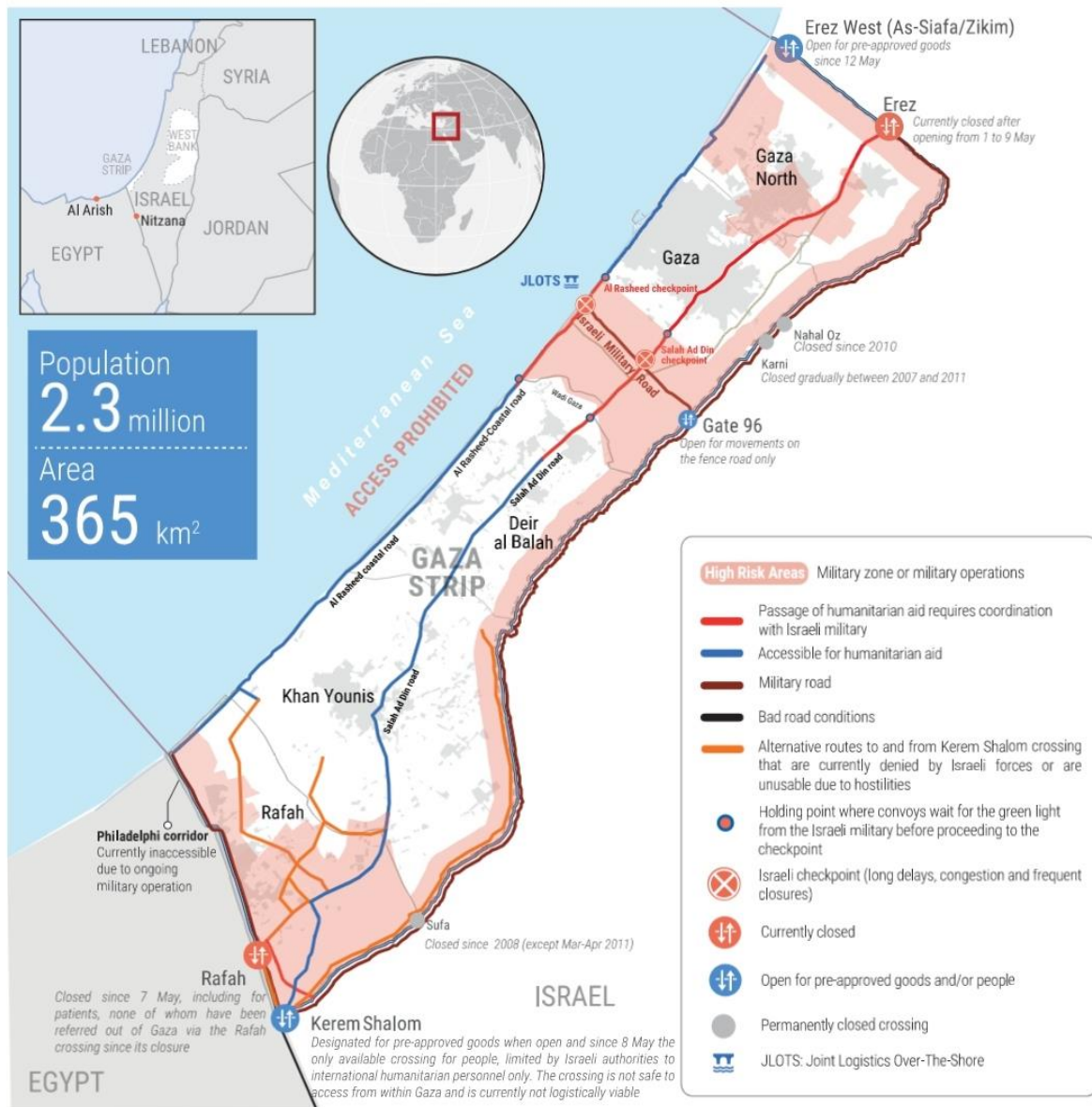
34. ארגוני הסיוע עדיין מתקשים לאסוף את הסיוע במעבר כרם שלום ולחלקו ברחבי הרצועה. בעדכון OCHA מיום 1.7.2024 [מצוין](#) כי על הארגונים להתמודד עם העדר ביטחון ובריאות, דרכי גישה משובשות, מחסור בדלק ומגבלות על תנועתם. מגבלות גישה ממשיות לפגוע קשות במשלוח של סיוע ושירותים הומניטאריים חיוניים ברחבי עזה, לרבות מתן סיוע חיוני במזון ובתזונה, טיפול רפואי, תמיכה בתחום ההגנה והמחסה, וכן שירותי מים, תברואה והיגיינה למאות אלפי בני אדם. בין 1 ל-30 ביוני אפשרו הרשויות הישראליות רק 53 (46%) מתוך 115 משלחות סיוע הומניטארי מתוכננות לצפון עזה שתואמו עמן. 41 משלחות (35.7%) עוכבו, בקשות הגישה עבור 11 משלחות (9.6%) נענו בשלילה ועשר משלחות (8.7%) בוטלו משיקולים לוגיסטיים, תפעוליים או ביטחוניים. בנוסף, הרשויות הישראליות אפשרו 213 (71.2%) מתוך 299 משלחות סיוע הומניטארי מתואמות לאזורים בדרום עזה, 34 משלחות (11.4%) עוכבו, בקשות הגישה עבור 16 משלחות (5.4%) נענו בשלילה, ו-36 משלחות (12%) בוטלו.

35. [בין 1 ל-4 ביולי](#) ישראל אפשרה משלחת אחת מתוך 13 משלחות סיוע הומניטרי מתוכננות שתואמו עם הרשויות הישראליות לצפון עזה, תשע משלחות (69%) עוכבו, בקשת הגישה עבור משלחת אחת (8%) נענתה בשלילה ושתי משלחות (15%) בוטלו משיקולים לוגיסטיים, תפעוליים או ביטחוניים. בנוסף, רשויות ישראליות אפשרו 43 (78%) מתוך 55 תנועות סיוע הומניטרי מתואמות לאזורים בדרום עזה, שש משלחות (11%) עוכבו, בקשת הגישה עבור משלחת אחת (2%) נענתה בשלילה, וחמש משלחות (9%) בוטלו. משלחות הומניטריות לצפון עזה ממשיכות להתמודד עם עיכובים ממושכים, נהלים לא עקביים וצווארי בקבוק; אף שכוחות ישראליים חולשים על התנועה בין צפון עזה לדרומה באמצעות שני מחסומים, משלחות מנותבות דרך מחסום יחיד בכל יום נתון, והמחסום בדרך סלאח א-דין סגור מאז 27 ביוני. שיירות סיוע עדיין נאלצות להמתין במשך שעות נקודות המתנה חשופות לפני שהן מורשות להתקדם לעבר המחסום, נוהל המציב סגל הומניטרי בסיכון בטיחותי וביטחוני. גם תנועות אל מעבר כרם שלום וממנו מלוות בסיכונים ביטחוניים, לאחרונה בשל מתן פקודת פינוי לאזורים במזרח ח'אן יונס, הכוללים חלקים מדרך סלאח א-דין, עורק תנועה חיוני למעבר סחורות ואנשי סגל הומניטריים.

36. ביום 27.6.2024 [נמסר](#) מה-WFP כי הרצועה אמנם זקוקה להפסקת אש, אבל עד אז יש להבטיח גישה הומניטארית סדירה, מעבר פתוח בדרום הרצועה והבטחת גישה בטוחה וללא הפרעה תוך תיאום טוב יותר בין כניסת סיוע למסחר. סטפן אריקדוג', דובר האו"ם, [התייחס](#) אף הוא ביום 27.6.2024 לקשיים הולכים וגוברים, עמם נאלצים ארגוני הסיוע להתמודד. בין אלו, הלחימה בדרום ובמרכז הרצועה, מגבלות על תנועה, העדר ביטחון והעדר חוק וסדר בדרום. גישה מוגבלת גם בצפון הרצועה מונעת הקמה של מרכזי שירותי תזונה חדש באזור. בתדרוך נוסף שנערך ביום [1.7.2024](#) נשאל הדובר מהי הדרישה של הארגונים ממדינת ישראל בהינתן שאין הפסקת אש. הוא השיב כי אחת הדרישות המרכזיות של האו"ם היא מערכת תיאום ו-deconfliction אפקטיבית עם הרשויות הישראליות שאינה קיימת כעת. בנוסף, מבקשים ארגוני הסיוע לפעול להגברת הביטחון האישי של עובדיהם בין היתר באמצעות ציוד תקשורת מתאים ורכבים ממוגנים וכן, מחויבות של כוחות הביטחון הישראליים לאחריותם להקל על מעבר סיוע הומניטארי ולהגן על צוותי סיוע ומתקנים של הארגונים.

37. מאז תחילת הפעילות הצבאית באיזור רפיח והשתלטות ישראל על מעבר רפיח, החלו ארגוני הסיוע [לדווח](#) על התגברות מקרי ביזה של שירותי הסיוע בדרום הרצועה. בחלק מהמקרים מדווח על פעולות מאורגנות של קבוצות חמושות, דבר המלמד על קריסת מערכות האכיפה וחוסר יכולת של השלטון המקומי להפעיל סמכויות בשטח. קיימת תמימות דעים כי יש קשר בין ביזה של סיוע הומניטארי לבין כמות הסיוע הקיימת. כמות לא מספקת של סיוע עלולה להוביל להתפתחות מקרי ביזה (זוהי גם עמדת המתפ"ש בס' 46 להודעה משלימה מטעם המשיבים לקראת דיון המשך מיום 30.4.2024). **על אף שמתקבל הרושם שמקרי הביזה על ידי חמושים המתרבים לאחרונה הם בעלי אופי אחר, גם במקרים אלו סביר להניח כי אספקת סיוע הומניטארי בכמות מספקת לרצועה, לאורך זמן, תשפיע על היקף המקרים ותוביל לצמצום במידה ניכרת.**

38. ביום 26.6.2024 פורסם ב-OCHA גרסא מעודכנת של מפת הרצועה הממחישה את הקשיים העצומים עמם נדרשים ארגוני הסיוע להתמודד על מנת לחלק את הסיוע. כפי שניתן לראות השטחים בהם מנהלת ישראל לחימה התרחבו וכוללים את האיזורים הסמוכים לכל המעברים דרכם מגיע הסיוע.

<https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-26-june-2024>

תנאי הישרדות וחוסר ביטחון תזונתי

39. מעדכון של NRC מיום 27.6.2024 עולה כי בדיר אל בלח מחירים של מוצרים בשוק הפרטי האמירו באופן משמעותי, חלקם אפילו פי 15. בשל הירידה המשמעותית בכמות הסיוע שמגיע לאזור, ישנם דברים שכמעט לא ניתן להשיג, כמו מוצרי היגיינה. הצפיפות גבוהה מאוד. באוהלים בגודל 3X4 שמיועדים לשימוש זמני נאלצים להצטופף 15 נפשות או אף 20 במקרים מסוימים. האוהלים לא מספיקים לכולם ויש משפחות שנותרות ללא מחסה לאחר שלא מצאו אפילו יריעות פלסטיק או קרשים כדי לבנות לעצמם אחד. המשפחות ששוהות בקרבת החוף, משתמשות במים כדי להתרחץ או לעשות כל פעולה אחרת פרט לשתיה. המזון הנפוץ ביותר הוא שימורים או אטריות, כי אלו הדברים שניתן להשיג. על מנת לבשל או לחמם מזון אנשים מבעירים תערובות של פלסטיק, קרטון

ועץ המעלה עשן סמיך לאוויר. הם לא יכולים להרשות לעצמם לחשוב על איכות המזון, כאשר הם נאלצים להבטיח כל פעם מחדש את הארוחה הבאה שיאכלו.

40. NRC מדווחים כי ערכו סקר בקרב 1091 משפחות שנעקרו מרפיח בשל צווי הפינוי שהוצאו בחודש מאי וברחו למחסות הנתמכים על ידי הארגון. חלק ניכר מהמשפחות דיווחו על העדר גישה למזון ולמים וכן דווח על צפיפות גבוהה. כמעט לכל המשפחות אין נגישות למתקני שירותים נאותים. בנוסף, קיימת בעיה קשה עקב הצפת שפכים, תברואה לקויה, והעדר טיפול בפסולת מצוקה. ילדים נאלצים לעבוד על מנת לעזור למשפחותיהם והם חשופים לאלימות וניצול.

41. ביום 25.2.2024 [התריע](#) הארגון Save the Children International בטוויטר מפני התפשטות רעב (hunger). הארגון הדגיש כי נגישות לסיוע היא המפתח להצלת חיים היום ברצועת עזה. בסרטון שפרסם הארגון מצוין כי המצב ברצועת עזה הוא חריג ביותר שכן יש מזון, אך אנשים סובלים מרעב כי הוא לא נגיש להם. על מנת לטפל בתת תזונה ארגוני הסיוע זקוקים לגישה לאוכלוסיה. שילוב בין תת תזונה הנגרמת בשל העדר מזון מגוון בכמות מספקת, לתחלואה הנגרמת בהעדר מים נקיים יוביל לתמותת ילדים שאותה יש למנוע.

42. בהתייחס לצפון הרצועה [זונח](#) כי לנוכח השיפור בגישה לאזור, WFP הצליחה להכניס כמויות גדולות יותר של שימורי מזון וקמח, אך הודגש כי המצב נותר "שברירי" ועדיין קיים מחסור חמור בבשר, ירקות, פירות וסוכר. WFP הבהירה שוב כי כמעט כל האוכלוסייה ברחי ברצועת עזה סובלת מחוסר ביטחון תזונתי וכי "אין להם די מזון להחזיק מעמד. רבים מהם הולכים לישון רעבים, מפני שהם אוכלים ארוחה אחת ביום, וגם זה אם יש להם מזל." בנוסף הודגש כי רעב המוני לא נובע רק ממחסור במזון. בני אדם זקוקים לתזונה, לגישה לשירותי בריאות, למים נקיים ולמחסה.

43. ביום 25.6.2024 התפרסמה [עדות](#) (מצולמת) של יסמין גרדה, עובדת שטח מטעם משרד האו"ם לעניינים הומניטאריים לאחר ששהתה ברצועת עזה במשך 3 חודשים. לדבריה, לא ניתן לדבר עוד על תנאי חיים ברצועה שכן חייהם תלויים על בלימה ומשכך ניתן לדבר רק על תנאי הישרדות. גרדה מספרת על תנאי המחיה הקשים של תושבי רצועת עזה, בדגש על המצב ברפיח לאחר השתלטות הצבא וצווי הפינוי שהוצאו לאוכלוסיית העקורים ששהו בה. גרדה מעידה על כך שמשפחות נאלצות לחפור בורות ספיגה מאולתרים לצד אוהליהן, לצורך איסוף ואחסון של שפכים ופסולת ביתית ואנושית. היא מספרת כיצד קשישה בת למעלה מ-70, אותה פגשה ברפיח, פנתה אליה ולחשה לה בבושה שהיא זקוקה לחיתולים גריאטריים, ושחודשים ארוכים היא מנסה להשיגם ללא הצלחה. גרדה אף מתארת כיצד משלחות הסיוע, והיא בהן, נאלצו לעמוד שעות במחסומים בתוך עזה, רק בשביל לחלק את הסיוע וכי "שינוע סיוע בעזה הוא פאזל יומיומי: הלחימה הבלתי פוסקת, הריק שנוצר בהיעדר שיטור וסדר אזרחי, היעדר ציוד שיסייע לנו בעבודתנו, המתקפות על מחסני הציוד של הארגון.. תוך סיכון אישי.."

44. UN Women [פרסם](#) ביום 27.6.2024 כי לפחות 557 אלף נשים בעזה מתמודדות עם חוסר ביטחון תזונתי חמור. מדאיג במיוחד מצבן של אימהות ונשים בוגרות האחראיות לספק את הצרכים של משפחותיהן ולכן "רבות מהן מדלגות על ארוחות או מצמצמות את צריכת המזון שלהן כדי להבטיח שילדיהן יאכלו." סקר שהארגון ערך ברחי הרצועה באפריל מצא כי 76% מהנשים ההרות שרואיינו בסקר דיווחו שהן סובלות מאנמיה, ו-99% דיווחו שהן מתמודדות עם קשיים בגישה לאספקה ולתוספי התזונה הנחוצים להן. יתרה מכך, 55% מהאימהות טריות דיווחו שהן סובלות מבעיות בריאות הפוגעות ביכולתן להיניק, ו-99% התמודדו עם קשיים בייצור חלב אם בכמות מספקת, מצב

המסכן את ההישרדות, הגדילה וההתפתחות של תינוקות. כן מצא הסקר שבלית ברירה, נשים נאלצות להשתמש בעץ, פלסטיק וחומרי פסולת אחרים כחומרי בעירה לבישול מזון ולכן והן חשופות במיוחד לעשן ולחומרים מזהמים מסוכנים, הגורמים לבעיות בדרכי הנשימה ולבעיות בריאות אחרות.

מערכת הבריאות

45. דיווח של OCHA מיום 3.7.24 מלמד כי נכון למועד זה מתוך 36 בתי חולים ברצועת עזה, 21 אינם פועלים כלל ו-15 בתי חולים מתפקדים באופן חלקי (כפי שיתואר בהמשך, תוך שבוע ימים המספר הצטמצם ל-13 בתי חולים מתפקדים חלקית) רק 4 מתוך 8 בתי חולים שדה מתפקדים באופן חלקי בלבד, רק 42% ממרכזי הבריאות מתפקדים חלקית (43 מתוך 103) ורק 31% ממרכזי הבריאות של אונר"א פעילים (8 מתוך 26).

46. בדיווח מיום 28.6.24 נמסר כי על פי משרד הבריאות בעזה, למעלה מ-70% מהתרופות החיוניות חסרות בבתי החולים ובמרכזי הבריאות של עזה וכ-70% מתשתיות הבריאות הושמדו. ההשפעה חמורה ביותר היא על חולי סרטן וחולי כליות. המחסור החמור בצידוד רפואי ודלק מאלץ את ארגוני הסיוע להפחית את השירותים שהם מספקים. אונר"א דיווחה כי הגירעון החמור של תרופות ודלק פוגע בפעולות מצילות חיים של הצוותים שלה שממשיכים לספק שירותים רק ב-29% ממרכזי הבריאות של הסוכנות שנותרו פעילים.

47. PRCS ציינה כי מחסור חמור בדלק השבית 36% מצי האמבולנסים שלה (18 אמבולנסים). MSF הדגישה כי חוסר יכולתה להכניס אספקה לעזה מאז סוף אפריל אילץ אותה להשהות זמנית את הפעילות באחד ממרכזי הבריאות שלה בחאן יונס. יתרה מכך, בשל המחסור בגזז דחיסה סטרילית בבתי החולים נאצר ואל אקצא, הפחיתה MSF את תדירות החלפת החבישה לחולים עם כוויות קשות, מה שמגביר את הסיכון לזיהומים. כן חסרים משככי כאבים ותרופות לטיפול בזיהומי עור ההולכים ומתפשטים ומסכנים את החולים. לפי דיווח של MSF, מאז ה-14 ביוני, ממתניות לכניסה 6 משאיות של MSF, הכוללות 37 טון של צידוד רפואי, בצד המצרי של מעבר כרם שלום.

48. דיווח של MAP מיום 4.7.24 מבהיר כי בתי החולים בעזה לא יכולים לתת מענה לצרכים הגואים של האוכלוסיה. בתי החולים שעדיין מתפקדים באופן חלקי נותרו חסרי ציוד בסיסי כמו תרופות, ציוד ודלק. הארגון מדווח כי פעמים רבות, משאיות מטעמו, המלאות בצידוד רפואי ממתניות לכניסה, כאשר פריטים רפואיים כמו מכונות הרדמה ואפילו קביים נדחים מסיבות שרירותיות. עוד מודגש כי תיאום הכנסת הציוד הרפואי אינו פשוט כלל ודורש זמן ומאמץ רב, כאשר כמות התרופות הנכנסת מוגבלת ורשימת הפריטים האסורים ארוכה.

49. פקודות פינוי שנתנו המשיבים באזורים שונים ברצועה, דרדרו את מצב מערכת הבריאות והובילו לפינוי של בתי חולים. דוח של OCHA מיום 5.7.24 מלמד כי בעקבות פקודת הפינוי באזור חאן יונס מיום 1.7.2024 פונה בית החולים האירופאי מרוב הסגל הרפואי והחולים, לרבות חולים מרותקים למיטותיהם ומחוברים לעירוים. למחרת היום, המשיבים אמנם הודיעו כי פקודת הפינוי לא חלה על בית החולים. אלא שמנהלי בתי החולים מודעים היטב לפגיעות באנשי הצוות ובחולים במקומות אחרים בהם מתקנים רפואיים לא נדרשו להתפנות. החולים הופנו למרכז הרפואי נאסר שהגיע

לתפוסה מלאה וסובל ממחסור בתרופות וציוד לניתוחים. בהמשך, הגיע לבית החולים אל-אמל בח'אן יונס זרם של פצועים שהמרכז הרפואי נאסר כבר לא היה מסוגל לקלוט.

50. פינויו של בית החולים האירופי בעזה, צמצם עוד יותר את קיבולת המיטות הזמינות בדרום עזה, האזור שנכון לעכשיו מתרכזת בו מרבית אוכלוסיית עזה. כפי שיתואר בהמשך, פקודות פינוי נוספות בתחילת חודש יולי (הפעם בצפון הרצועה) הובילו לפינוי בתי חולים נוספים שחששו להישאר באזור לחימה מועצמת.

51. מחסור בדלק ממשיך לפגוע קשות במתן סיוע הומניטרי חיוני, לרבות שירותי בריאות מצילי-חיים. לדברי ארגון הבריאות העולמי, הפסקות חשמל ביחידות יילודים, דיאליזה וטיפול נמרץ מסכנות חיים כבר עתה, ופצועים מתים מפני שאמבולנסים מתעכבים בשל המחסור בדלק. ארגון הבריאות העולמי מציין שרק לצורך פעילויות בתחום הבריאות דרושים 80 אלף ליטר דלק ביום ופעילות בתחום המים, תברואה והיגיינה דרושים 70 אלף ליטר דלק ביום, זאת בשעה שבין 25 ל-27 ביוני הוכנסו לרצועת עזה מעט יותר מ-195 אלף ליטר דלק.

52. ביום 5.7.2024 [אמר מנכ"ל ארגון הבריאות העולמי](#), כי האו"ם והארגונים השותפים לו נאלצים "לקבל על עצמם בחירות בלתי אפשריות" ולמיין את הצרכים הקריטיים ביותר, משום שאספקת הדלק המוגבלת מופנית כעת לבתי חולים מרכזיים כמו המרכז הרפואי נאסר, בית החולים אל-אמל ובית החולים הכווייתי בח'אן יונס, וכן ל-21 האמבולנסים של אגודת הסהר האדום הפלסטינית.

53. [דיווח](#) מיום 8.7.24 מלמד כי חולים וצוותים רפואיים פינו עוד שני בתי חולים תוך שבוע אחד מחשש להישאר באזורי לחימה פעילה. זאת בעקבות פקודות פינוי של הצבא בימים 7-8.7.2024 בתוך העיר עזה וממנה. שני בתי החולים (מתוך 6 באזור) שפנו הם Al Ahli Baptist Hospital ו-Friends Association Hospital וחולים קריטיים הועברו לבית החולים האינדונזי ולבית החולים כמאל עדוואן. **אשר על כן, נכון ליום 8.7.2024, רק 13 בתי חולים, מתוך 36 בתי החולים בעזה, פועלים וזאת כמובן באופן חלקי.**

54. בתי חולים המתפקדים ברחבי הרצועה נאבקים לשמור על פעולות חיוניות על רקע מחסור כרוני בדלק. ביום 7.7.24 [דיווח מנהל בית החולים כמאל עדוואן](#), ד"ר חוסאם אבו סאפיה, כי המחסור בדלק אילץ את בית החולים להשבית את שירותי הדיאליזה, מהלך שמנע מ-21 חולי כליות טיפול מציל חיים, ומסכן את חייהם של יילודים במחלקת יילודים וחולים קריטיים במחלקת טיפול נמרץ. בנוסף הוא דיווח כי בית החולים עוקב אחר 400 ילדים הנמצאים בתת תזונה, אך הם מתקשים לתת להם את הטיפול הנדרש.

55. עוד [דיווח](#) ביום 8.7.24 אודות הצורך לתת מענה דחוף לצרכים הגואים במתחם הרפואי נאסר, שהוא כיום בית החולים השלישוני האחרון הזמין בדרום עזה. כל מיטות האשפוז תפוסות כעת במלואן, ובית החולים מתמודד עם מחסור קריטי באספקה, במיוחד תחבושות בטן, חומרי חבישה לפצעים וחלוקים כירורגיים לניתוחים בשל המספר הגבוה של מקרי טראומה הדורשים התערבות דחופה. ביום 5.7.24 [דיווחו MSF](#) שהצוותים שלהם במתחם רפואי נאסר "פועלים על מלאי רפואי חירום" וכל המחלקות מוצפות בחולים הרבה מעבר לתפוסת המיטות. לדוגמה, בעוד שבמחלקת הילדים יש 56 מיטות, 100 חולים התקבלו ביום 3.7.2024 בלבד ובשל כך נאלצו ילדים לשכב על הרצפה בהיעדר מזרונים. עובדי הארגון סיפרו על מטופלים במסדרונות, השוכבים על שמיכות או יושבים על המדרגות, ועובדי הבריאות נאלצים לתלות על מסמרים בקירות את שקיות האינפוזיה של

המטופלים. MSF הזהירה כי המתחם הרפואי של נאסר הוא האתר העיקרי עליו מסתמכים בתי חולים שדה לצורך חיטוי של הציוד שלהם, ואם המתקן יישאר ללא חשמל, הדבר יוביל להפסקת פעילות של מספר בתי חולים שדה. לדברי הארגון, הם לא הצליחו להכניס כל ציוד רפואי לעזה מאז סוף אפריל. לאחרונה ביום 3.7.2024, נמנעה כניסתן של משאיות שהובילו סיוע רפואי של MSF עקב פעולות לחימה מתמשכות.

56. בדיוח של האו"ם מיום 27.6.2024 מצוין כי קיימת החמרה במצב הבריאותי באזורי המקלט בשל הצפיפות הגבוהה, זמינות מינימלית של מזון, גישה מוגבלת למים ומחסור באספקה רפואית. החום הכבד בעת הזו מהווה איום נוסף על בריאות התושבים. עוד דווח כי באזורים אלה הגישה לטיפול חירום רפואי מהווה אתגר, במיוחד לאור חוסר יכולת לתקשר עם שירותי חירום, עלויות תחבורה גבוהות כדי להגיע לבתי חולים ומרחק ההליכה הארוך של לפחות שלושה קילומטרים כדי להגיע לנקודה הרפואית הקרובה ביותר.

אספקת מים, הגיינה ותברואה

57. המשיבים טוענים כי הם מייחסים חשיבות מיוחדת למתן מענה לצרכי האוכלוסיה האזרחית בעזה בכל הנוגע להגיינה ותברואה. גם אם הדברים נכונים, מצב ההגיינה והתברואה ברצועה קשה ביותר ויש מחסור חמור במים לכלל צרכי האוכלוסיה. כמצוין לעיל, המחסור בדלק פוגע קשות בגישה לשירותי WASH ברחבי רצועת עזה ומשבש עוד יותר את הובלות המים, תיקוני הרשת, שאיבת הביוב ואיסוף הפסולת המוצקה.

58. כך, בין התאריכים 15-23 ביוני התקבלו רק 25,900 ליטר דלק להפעלת מתקני מים ושפכים קריטיים, ממוצע של כ-3,200 ליטר דלק ביום, שהם פחות מחמישה אחוזים מהדרישה היומית המוערכת של 70,000 ליטר להפעלת שירותי WASH קריטיים שעדיין נגישים. המחסור בדלק אילץ את ספקי שירותי המים לבצע קיצוב משמעותי בהפעלת בארות מי תהום עירוניות ובשני מתקני התפלת המים שנותרו פונקציונליים, מה שהביא להפחתה נוספת בהפקת המים. לדוגמה, הפקת מים מבארות מי תהום, שהיוו באופן היסטורי 80% מאספקת המים של עזה, ירדה לאחרונה מ-35,000 ל-15,000 מ"ק ליום, או לכ-6% מכושר ייצור מי התהום שלפני המלחמה (250,000 מ"ק ליום).

59. אספקת הדלק המוגבלת אילצה לשאוב מים ממתקני ההתפלה רק בכמות שתאפשר לשמור על ממברנות הסינון, שמתדרדרות במהירות מחוסר שימוש, ויש קושי להחליפן, ובלעדיהן המתקנים אינם פעילים. 'שטיפה ממברנה' זו מייצרת 2,000 - 2,500 מ"ק מי שתייה ביום, המהווים רק רבע מכושר הייצור הנוכחי של כל מתקן התפלה.

60. בנוסף לכך, דווח (עמ' 14-18) כי בחודש יוני חל צמצום דרסטי של אספקת WASH הנכנסת לעזה שהחמירה גם את המצב ויחד עם המחסור באספקת הדלק וירידה בהפקת המים נגרמה עלייה של מחירי המים בשווקים.

61. גם בדיוח מיום 5.7.24 נמסר כי למחסור בדלק ממשיכות להיות השלכות קשות על תשתית המים והתברואה ועל תנאי החיים ברחבי עזה. בין 22 ל-28 ביוני קיבלו הארגונים רק 51,490 ליטר דלק

להפעלת מתקני מים ושפכים קריטיים. אף שכמות זו גדולה מהכמות שהתקבלה שבוע קודם לכן, היא מספיקה לכיסוי 10% בלבד מכמות הדלק היומית הדרושה לצורכי מים, תברואה והיגיינה (כ-7,350 מתוך 70 אלף ליטר). כתוצאה מכך, לפחות 50% מבארות המים שעדיין תיפקדו ברחבי עזה חדלו באופן זמני לשאוב מים, צעד שקיצץ את תפוקת המים של כלל בארות המים במחצית, וכ-106 מכליות להובלת מים חדלו לפעול. בנוסף, ב-30 ביוני וב-1 ביוני הפסיקו שני מתקני התפלה במרכז ובדרום עזה את פעולתם בשל מחסור בדלק.

62. כן דווח כי הנזק שנגרם לצינור המים בעיר עזה, אחד משלושת קווי המים המגיעים מישראל, הוביל בשבוע שעבר להשבתתו, וזו צמצמה עוד יותר את אספקת המים הכוללת ברצועת עזה, מ-112 אלף מטר מעוקב ביום בממוצע ב-26 ביוני, לכמות המוערכת ב-66,200 מטר מעוקב ביום מאז 30 ביוני. ב-4 ביולי הזהירה ועדת החירום של עיריית חי'אן יונס שהמחסור בדלק גרם להשבתת מערכות השפכים והחמיר את הצפות הביוב באזורים מאוכלסים בדרום עזה, ובשל כך גוברים הסיכונים הבריאותיים והסביבתיים.

63. בהערכת מצב שנערכה במחנה הפליטים ג'באליה שבצפון עזה באמצע יוני (ראו ס' 20 למעלה) עלה כי קיים מחסור קריטי במים בטוחים לשתייה. הפלישה הצבאית פגעה קשות באספקת המים במחנה, ורק חלק מזערי מבארות המים עדיין מתפקד. תנאי התברואה מחרידים; הביוב עולה על גדותיו ודולף ליד אזורים המשמשים לשינה, פסולת מוצקה מצטברת. ואין בנמצא חומרי ניקיון זמינים. כמו כן, נצפתה עלייה במספר החולים בדלקת כבד נגיפית A, במחלות עור, במיוחד בקרב ילדים, ומחלות בדרכי הנשימה, ואלה מחריפות בהיעדר די מתקנים רפואיים ואספקה רפואית.

64. מהדיווח מיום 3.7 עולה כי באזורים אליהם פונו תושבים (חאן יונס ודיר אל בלאח), הכוללים יותר מ-10,000 עקורים, יש מחסור קשה ומתמשך במי שתייה ראויים ואנשים, במיוחד ילדים, מבליים שעות ארוכות בתור כדי לאסוף מים בכל יום.

65. כן מדווח על 34000 טון של פסולת מוצקה שהצטברה ושתי מזבלות שנותרו ללא טיפול. ע"פ דיווח מיום 1.7 ערימות של אשפה ושפכים ממשיכות להצטבר בעזה, מרקיבות בשמש ליד אתרי עקירה, ומדיפות צחנה עזה. התנאים התברואתיים האיזומים, החום הקיצוני והיעדר מים נקיים ממשיכים להאיץ את ההתפשטות של מחלות מידבקות, ועקב כך מחריף עוד יותר הנטל על מתקני בריאות, הכורעים ממילא תחת העומס וסובלים ממחסור במשאבים. ב-30 ביוני דווח על 10,000 מקרים מדווחים של חולים בדלקת כבד נגיפית A ו-880 אלף חולים בזיהומים בדרכי הנשימה שבתי החולים מתקשים לטפל בהם, כאשר במקביל משתוללות גם התפרצויות של שלשול, זיהומים עוריים וכינים. לדברי ארגון הבריאות העולמי, שיעורי ההדבקה בשלשול גבוהים פי 25 משיעורם לפני הסכסוך. וככל שהמצב מחמיר, גוברים החששות מפני התפרצות של מחלת הכולרה. כמו כן, עקורים ממשיכים להסתמך על שריפת עצים ופולסטיק מרהיטים ופסולת לבישול, מה שמחמיר את הסיכונים הבריאותיים ואת הסכנות הסביבתיות.

IPC וביטחון תזונתי ברצועת עזה

66. דוח ראשון של ה-IPC התפרסם ביום 18.3.2024 והוא התמקד במצב הביטחון התזונתי בצפון הרצועה וקבע כי בצפון הגיע חוסר הביטחון התזונתי לרמה הגבוהה והמסוכנת ביותר. העותרים התייחסו לדוח זה באריכות בטיעון בע"פ בדיון הראשון בעתירה ביום 4.4.2024. העותרים אף ציינו

כי המתפ"ש פרסם השגות לדוח זה, אך אלו נבחנו ולא נמצא בהם ממש. מכיוון שהמשיבים נדרשו לכך רק עתה, אין צורך להטריח את בית המשפט ולהציג בפניו ביקורת מפורטת כנגד פרסום המתפ"ש. נציין בקצרה, כי הרוב המכריע של השגות המתפ"ש כלפי הדו"ח הראשון אינן מבוססות וכי דוח ה-IPC מציג את מגבלות המחקר בשקיפות מוחלטת ומבחין בין ממצאיו, תחזיותיו והמלצותיו באופן ברור. הדוח הוא מסמך עבודה, שנועד למנוע רעב ולא מסמך פוליטי שמבקש לנקוט צד. בהקשר זה חשוב לציין כי במקור, ה-IPC הוא כלי שנועד לעבודה בשיתוף פעולה עם ממשלות על מנת למנוע התפשטות רעב בקרב אזרחיהן. בשל חשיבותו הרבה נעשה בו שימוש באיזורי מלחמה, בהם קיים קושי לאסוף את המידע באופן חופשי ושיטתי.

67. הדו"ח מיום 18.3.2024 כלל תחזית בנוגע לרעב בתרחיש בסבירות גבוהה. בין היתר בזכות הדוח, נרשמו שינויים והתפתחויות אשר הובילו לכך שתחזית הרעב לא התממשה. כך למשל, כמות הסיוע ההומניטארי, לרבות מזון ומים שאפשרה ישראל להכניס לצפון הרצעה גדלה. כפועל יוצא, המענה בתחומי תזונה, תברואת מים ובריאות השתפר. אבל **אופיו הממושך של המשבר ההומניטארי גורם לכך שסיכון ל-famine נותר גבוה כשהיה במהלך החודשים האחרונים.**

68. בסעיף 233 לכתב התשובה, מתייחסים המשיבים לפרסום האחרון של ה-Famine Review (FRC) Committee. לטענתם, הממצאים המובאים בו דוחים **ניתוח** שנערך על ידי The Famine Early Warning Systems Network (FEWS NET) בו נטען כי בחודש אפריל נחצה הרף לרעב (Famine), וכי מצב זה יימשך לחודשים מאי-יולי. ראשית יש לציין כי ה-FRC אינו "דוחה", כפי שכתבו המשיבים, את חוות הדעת של ה-FEWS NET אלא **אינו יכול לאמץ** את מסקנותיה. כמו כן, ה-FRC אינו טוען כי אין רעב (famine) ברצועה, אלא כי **לא ניתן לקבוע** כי התקיים **השלב החמישי** בדירוג ה-IPC לרעב (famine) במהלך חודש אפריל. ובהתאם, ה-FRC אינו יכול לאמץ את הצפי כי השלב החמישי בדירוג ה-IPC לרעב יתקיים בחודשים מאי-יולי 2024.

69. ה-FRC לא רק שאינו חולק על כך שמתקיים רעב (famine) ברצועת עזה, בדרגות כאלה ואחרות, הוא אף מבקש להדגיש כי לעמדתו קיימת אפשרות סבירה ביותר שהשלב הרביעי במדד ה-famine התקיים בין ה-1 במאי ועד ה-17 ביוני, ועלול להמשיך להתקיים גם עד סוף חודש ספטמבר. כמו כן, הארגון מציין כי האפשרות להגעה למצב של famine מלא עדיין מרחפת מעל רצועת עזה כל עוד הלחימה נמשכת.

70. כבר במילות הפתיחה של סקירת ה-FRC הודגש כי גם אם בשלב זה טרם נקבע שנחצה רף הרעב המוגדר לפי הארגון כ-famine בהתאם הקריטריונים השונים, אין בכך כדי לשנות את העובדה כי מתקיים ברצועת עזה סבל אנושי קיצוני שמחייב התייחסות מיידית וקורא לאפשר גישה מלאה לסיוע הומניטארי בכל רחבי הרצועה. ה-FRC אף קורא לשחקנים השונים לא לחכות לסיווג הרעב ברצועה כ-famine בכדי לפעול בהתאם.

71. המשיבים, בתגובתם, שכחו לציין כי כבר **בדיווח הקודם** של ה-FRC מחודש מאי, שגם בו הייתה התייחסות לדו"ח ה-FEWS NET הודגש שהסיבה שלא ניתן לאשש את טענתם נובעת מהיעדר נתונים עדכניים וחיוניים, וכמות מספקת של עדויות תומכות. ה-FRC קורא לכל השחקנים לאפשר גישה וכניסה של מומחים לרצועת עזה, ולאפשר להם לקיים מחקרי שדה בדגש על צפון הרצועה.

72. בדיווח ה-FRC מחודש יוני הארגון מציין כי **מתחילת חודש מאי חלה התדרדרות משמעותית בגישה לסיוע הומניטרי ברצועה**, בעיקר במחוזות המרכז ודרום הרצועה, זאת לנוכח המתקפה ברפיח. **מהירות ההתדרדרות** שנצפתה בחודשים קודמים, בתוספת הפגיעות המוגברת של האוכלוסייה, לאחר יותר משמונה חודשים של תזונה לא מספקת בכמותה ובגיוונה, תחלואה ומפגעי WASH מגדילות את ההסתברות להתדרדרות למצב של רעב המוני. זמינות הגישה למזון ושירותים בסיסים נותרה לא יציבה ותלויה בהתרחשויות בשטח. שמונה חודשים של לחץ קיצוני על האוכלוסייה הופך אותה לפגיעה מאוד להתדרדרות לסף רעב ומגדיל את הסיכון למגיפות.

73. לעניינו חשובה במיוחד התייחסות הדוח למצב הביטחון התזונתי העדכני לעריכת המחקר בחלוקה למחוזות:

- מחוזות הצפון: על אף שנרשם שיפור מסוים בחודש מאי, בהשוואה למחקר מחודש פברואר, אין בכך די כדי להצביע על שינוי מלא בסטטוס הביטחון התזונתי, וזאת בשל עקירה נוספת ומתמשכת לאור המבצעים הצבאיים הנוכחיים, וחוסר במזומנים לרכישת הסחורות שנכנסות לסקטור הפרטי בעזה. מדדי צריכת המזון עדיין עולים בקנה אחד עם רמות גבוהות של חוסר ביטחון תזונתי חריף, המתקרבות לשלב החמישי במדד ה-famine של ה-IPC, והערכה היא ש-20% ממשקי הבית במחוזות אולי כבר מצויים בשלב זה. לגבי יתר האוכלוסייה במחוזות הצפון, סביר, לדברי ה-FRC שהם מצויים בשלב הרביעי של המדד.
- מחוזות דיר אל-בלח וח'אן יונס: העלייה הנוכחית במספר העקורים במחוזות אלה, ממיליון עקורים ל-1.9 מיליון עקורים, ועל כן קשה לקבוע ממצעים חד משמעיים. ה-FRC קובע כי אפשרי בהחלט שמתקיים במחוזות אלו השלב הרביעי (מתוך חמישה) במדד ה-IPC.
- מחוז רפיח: המתקפה ברפיח החריפה את המצב במחוז זה והובילה להתדרדרות עצומה בתנאים של חוסר ביטחון תזונתי. אזור זה ממשיך להיות מסוכן ובלתי יציב באופן קיצוני, וניתן להעריך כי הנגישות למזון מוגבלת באופן חריף ומתמשך. גם כאן, ה-FRC קובע כי אפשרי בהחלט שמתקיים במחוז רפיח השלב הרביעי (מתוך חמישה) במדד ה-IPC. אך מציין כי לאור המצב הנוכחי ייתכן והמצב חמור יותר וכי חשוב שחוקרי ה-IPC יחזרו על המחקר.

תחולת דיני הכיבוש על כל שטח הרצועה

74. מכלול טענותיהם המשפטיות של העותרים פורטו בכתב העתירה. העותרים עומדים על טענותיהם ומפנים לדברים שנכתבו שם וכן לטיעונים בכתבי בי-דין נוספים ובטיעון בע"פ. בכתב העתירה טענו העותרים כי צפון רצועת עזה נמצא תחת כיבוש ישראלי ועובר לדיון הראשון בעתירה ביום 4.4.2024 הם אף הגישו לבית המשפט הנכבד חוות דעת של משפטנים ישראלים התומכת בעמדה זו. בשל ההתפתחויות העובדתיות מאז הגשת העתירה, מבקשים העותרים להוסיף עתה רק התייחסות לקיומה של תפיסה לוחמתית בכל שטח הרצועה. העותרים התייחסו לכך בטיעון בע"פ בדיון ביום 10.6.2024, אך טרם נדרשו לכך במפורט בכתב.

75. לתמיכה בטענתם יצרפו העותרים למסמך זה חוות דעת שנכתבה לבקשתם על ידי ד"ר מרקו לונגוברדו, מומחה למשפט בינלאומי ציבורי, לרבות המשפט ההומניטרי הבינלאומי, משפט זכויות האדם הבינלאומי ומשפט פלילי בינלאומי מבית הספר למשפטים של אוניברסיטת ווסטמינסטר בלונדון, אנגליה. לאחר שבחן את הסוגיה ד"ר לונגוברדו חיווה את דעתו כי ישראל היא מעצמה כובשת ברצועת עזה לפי המשפט ההומניטרי הבינלאומי ובהתאם לכך, רצועת עזה היא שטח כבוש ואוכלוסייתה המקומית זכאית להגנות שמספקים דיני הכיבוש.

76. תקנה 42 לתקנות האג משנת 1907 קובעת כי "שטח נחשב לכבוש כשהוא נמצא למעשה תחת שלטון צבא האויב. הכיבוש משתרע רק על שטח שבו הוקם שלטון כזה ושבו הוא ניתן להפעלה". מקובל לבחון את הסוגיה באמצעות שלושה תנאים, שקיומם במצטבר, מלמד על כיבוש. הראשון, **נוכחות פיסית של המדינה הכובשת בשטח ללא הסכמת השלטון המקומי**. השני, **הריבון הקודם אינו מסוגל להפעיל סמכויות שלטוניות בשטח**. השלישי, **הכוח הצבאי שהשתלט על השטח מסוגל לקיים פעולות שלטוניות אלו בשטח**. המבחן לפי סעיף 42 לתקנות האג הוא **עובדתי באופיו**. אין חשיבות לשאלה אם מעצמה כובשת רואה את עצמה מחויבת לדיני הכיבוש או, האם היא הכריזה על כיבוש. מיד לאחר התגבשות הנסיבות העובדתיות, חלות עליה החובות מכוח הדין ההומנטארי. למרות שסעיף 42 מזכיר 'סמכות בפועל' כמבחן הרלוונטי, המושג 'שליטה אפקטיבית' משמש בדרך כלל כמילה נרדפת בשיח האקדמי.

קווים מנחים - Prosecutor v. Mladen Naletilic (Trial Judgement), IT-98-34-T (Mar. 31 March, 2003)

77. בעניין Naletilic גיבש בית הדין הפלילי הבינלאומי ליוגוסלביה לשעבר הנחיות שמטרתן לקבוע האם כוח כובש ביסס שליטה על שטח נתון באופן שהפך אותו לשטח כבוש. אין מדובר בתנאים אלא בקווים מנחים. גם במקרה שלא כל הממדים/הקריטריונים חלים, ניתן לקבוע כי אזור מסוים מצוי תחת כיבוש. לעמדת העותרים, **בחינה של התשתית העובדתית העדכנית ברצועת עזה מלמדת כי ישראל מהווה כוח כובש בכל שטחה ולא רק בצפונה**.

א. יכולת להפעיל סמכויות במקום הריבון הקודם שאינו יכול עוד להפעילה. בשל המתקפה הצבאית ונוכחות ישראל בשטח, חמאס אינו מסוגל לתפקד כריבון בפומבי. המתקפה הובילה להתמוטטות של המשטרה והאפשרות לאכוף סדר ציבורי. שירותי הבריאות, הרווחה, החינוך קרסו ואמצעי התקשורת משובשים. ישראל נוקטת בפעולות מנהליות המוכיחות כי היא בעלת יכולת מלאה להחליף את סמכות החמאס בכל שטח הרצועה. הקריסה של התשתית האזרחית ברצועת עזה בתחומי החינוך, בריאות והסדר הציבורי מלמדת כי חמאס לא מסוגל לנהל עוד את הרצועה. המשפט ההומניטארי הבינלאומי לא מחייב קריסה מוחלטת של השלטון המקומי. פעילות של רשויות מקומיות או גופים מסוימים לא פוסל אפשרות של כיבוש. משכך, העובדה שחלק מהרשויות בעזה, ממשיכות לתפקד לא מלמדת שישאל היא לא כוח כובש (בג"ץ 102/82 **צמל נ' שר הביטחון**, פ"ד לו. (365) (3)).

ב. כוחות האויב נכנעו, הובסו או נסוגו. ככלל אזורי קרב לא ייחשבו כשטח כבוש אך, לחימה מסוימת לא משפיעה על קיומו של כיבוש. למרות שחמאס לא נכנע וממשיך להלחם, אין ספק כי הוא הובס בכל הנוגע ליכולתו לשמור על הסדר הציבורי ולשלוט על חיי האזרחים. כיסים של לחימה והתנגדות צבאית לא מספיקים כדי לקבוע ששטח נתון אינו מצוי תחת כיבוש. ולראיה, למרות הלחימה (ואף לחימה מועצמת בתקופות מסוימות) באזורים מסוימים בגדה

המערבית, אין כל חולק על כך שהאזור מצוי תחת תפיסה לוחמתית של צה"ל. התבוסות המשמעותיות שספג חמאס מלמדות כי ישראל מפעילה סמכות ממשית ברצועת עזה על אף כיסי ההתנגדות.

ג. **לכוח הכובש יש, או יכולה להיות תוך זמן סביר, שליטה פיזית באזור מסוים בתוך השטח.** לישראל יש כוחות צבא רבים ברצועת עזה. היא שולטת על 26% מהשטח באזור החיץ, ציר נצרים, רפיח ועוד. המלחמה הנוכחית ברצועה מלמדת כי לישראל יש יכולת לשלוח חיילים לשטח תוך זמן סביר כדי לאכוף את סמכותה ככוח כובש. צמצום הכוחות בשטח, ומעבר לשלב בלחימה המבוסס על פשיטות באזורים מסוימים, אינו שולל בהכרח קיומה של תפיסה לוחמתית. אכן, כדי שתקום שליטה לצורך קיומה של תפיסה לוחמתית, לא נדרשת נוכחות רציפה של הצבא בכל נקודה ונקודה בשטח.

ד. **הוקם ממשל זמני.** כדי שתתקיים תפיסה לוחמתית במובנה המשפטי, לא נדרש כתנאי מוקדם כי הצבא יקים באופן רשמי ממשל צבאי באזור (בג"ץ צמל וראו גם את גישתו של פיקטה, לפיה חלק מדיני התפיסה הלוחמתית חלים אף ב"שלב הפלישה", וזאת ביחס ישיר למידת השליטה: Pictet ed. ICRC, COMMENTARY ON IV GENEVA CONVENTION). הקמת ממשל נחוצה פעמים רבות כדי למלא אחר דיני הכיבוש. ביחס לרצועת עזה, למרות שישראל לא הקימה ממשל זמני, היא נקטה בפעולות מינהל של השטח הממלאות את ההנחיה הרביעית. לדוגמה, **ישראל החליפה את חמאס כסמכות של תיאום ובקרה על מתן סיוע הומניטרי והגנה על שיירות הומניטריות**, כפי שהוכר בחלקו על ידי נציגי ממשלת ישראל בפני בית הדין הבינלאומי לצדק, כולל ניהול חלוקת דלק לבארות מים וטיפול במערכות ביוב. יתרה מכך, דווח כי ישראל בנתה כביש, מה שמכונה **פרוודור נצרים**, על פני רצועת עזה "כדי להשיג "דריסת רגל מבצעית", ולהקל על תנועת החיילים והציוד בנוסף, ישראל מבצעת תחזוקה של תשתיות דו-שימושיות כגון כבלי סיבים אופטיים לאינטרנט. אלו הן פעולות מינהל ברורות שישראל מקיימת.

ה. **ניהול אוכלוסייה.** מאז תחילת הלחימה ישראל מעבירה אוכלוסייה בתוך שטחי הרצועה באמצעות מנשרים, הודעות טקסט, פרסומי פייסבוק ועוד. אין מדובר על החלטות זמניות ומקומיות אלא על פינויים של שטחים רחבי היקף לפרק זמן לא ידוע. כך למשל, דרשה ישראל מכל תושבי צפון הרצועה לעזוב את האזור ולנוע דרומה בסמוך לאחר תחילת הלחימה. התושבים שנותרו בשטח סבלו מסנקציות קשות ומעת לעת נדרשו לעקור ממקומם. ביום 10.7.2024 שבה ישראל ודרשה את פינוי כל שטח העיר עזה. ודוק. איש מהתושבים שנעקרו מביתם לא הורשה לשוב אליהם. המדינה תבקש לטעון כי היא פועלת לטובת התושבים, בהתאם לעקרון הזהירות, על מנת למנוע פגיעה מהתקפות צבאיות. אלא שהוראות הפינוי התייחסו לפחות בחלקן, לשטחים נרחבים ולא למטרה הספציפית של תקיפה, כנדרש מכוח עקרון הזהירות. יתרה מכך, ישראל הורתה לתושבים לא לחזור לבתיהם ולמקומות מהם פונו בעבר והיא אף אוכפת זאת, ולכן דה פקטו, היא מנהלת את מיקומי האוכלוסייה המקומית.

78. לסיכום, הנתונים הבאים אינם מותרים מקום לספק כי רצועת עזה מצויה תחת שליטה אפקטיבית של הצבא: הכניסה הקרקעית המאסיבית של כוחות הצבא לאזור; כיבוש מעבר רפיח והשליטה בכל המעברים והגבולות היבשתיים של רצועת עזה; חיסול שליטתו האזרחית של חמאס במקום

באופן שלא מאפשר לו להפעיל סמכויות; העובדה שהצבא אינו מאפשר לגורם אזרחי אחר לשלוט; הימצאותם של כוחות רבים של הצבא ברצועה וקיומם של כוחות נוספים שיכולים בזמן קצר להיכנס אליה; ביתור הרצועה באמצעות ציר נצרים, שליטה על ציר פילדלפי, השתלטות על שטחים עצומים ויצירת אזור חיץ; ניהול האוכלוסיה, עקירתה ממרבית שטח הרצועה ודחיקתה לאזורים מצומצמים מבלי לתת לתושבים לשוב לבתיהם. חשוב להדגיש, שעובדות אלו מתווספות לפונקציות נוספות של שליטה שהמדינה מפעילה ברצועה באופן רציף (כמו שליטה במרחב הימי והאווירי) אליהן התייחסנו בכתב העתירה.

79. העובדה כי רצועת עזה, נתונה כולה, תחת כיבוש של מדינת ישראל, מטילה עליה **חובה פוזיטיבית לדאוג לצרכיה ההומניטריים של האוכלוסיה המוגנת ברצועה ולקיום הסדר הציבורי והחיים התקינים** (ראו בג"ץ 4764/04 **רופאים לזכויות אדם ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל בעזה**, פ"ד נח (5) (2004) 393, 385). הדברים מפורטים בכתב העתירה ומשכך לא נדרש אליהם כאן.

סיכום

על רקע הנסיבות הקשות בהם מתמקדת העתירה והמשבר ההומניטארי הקטסטרופלי ברצועת עזה ולנוכח התשתית העובדתית והמשפטית שהניחו העותרים בפני בית המשפט הנכבד, מתבקש הוא לקבל את העתירה ולהפוך את הצו על תנאי לצו מוחלט.

היום, 11.7.2024

אסנת כהן ליפשיץ, עו"ד

/ב/
סיגי בן ארי, עו"ד